

องอาจ เดชา

ในระหว่างวันที่ 18 – 22 ก.ค.ที่ผ่านมา ณ อุทยานล้านนารีสอร์ท อ.หางดง จ.เชียงใหม่ “พรเพ็ญ คงขจรเกียรติ” คณะทำงานยุติธรรมเพื่อสันติภาพ ได้เป็นวิทยากรฝึกอบรม เรื่อง “สิทธิมนุษยชนและกลไกด้านสิทธิมนุษยชนของกลุ่มชนเผ่าและชาติพันธุ์” จัดโดย ศูนย์ปฏิบัติการร่วมเพื่อแก้ไขปัญหาประชาชนบนพื้นที่สูง (ศปส.) ซึ่งมีตัวแทนชาติพันธุ์และผู้ทำงานด้านสิทธิมนุษยชนจากองค์กรต่างๆในภาคเหนือเข้าร่วมอบรม

ในกิจกรรมดังกล่าว เธอได้บอกเล่าประสบการณ์ของการทำงาน 1 ปีในภาคใต้ ในนามของ คณะทำงานยุติธรรมเพื่อสันติภาพ โดยได้มีการสรุปวิเคราะห์ถึงสถานการณ์ภาคใต้ว่ามีการเลือกปฏิบัติในกระบวนการยุติธรรมว่ายังคงมีการเลือกปฏิบัติอย่างเห็นได้ชัด

และนี่คือมุมมองความเห็นของเธอ ขณะนั้นในนามของคณะทำงานยุติธรรมเพื่อสันติภาพ

เรามองเห็นว่า กระบวนการยุติธรรมที่เกิดขึ้นกับบุคคลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการเลือกปฏิบัติ คือมีการเลือกใช้กฎหมาย มีการเลือกใช้อำนาจ โดยตั้งมุมมองของการเลือกปฏิบัติว่า เขาเป็นผู้ที่ก่อการร้ายและต้องการจะแบ่งแยกดินแดน สิ่งนี้มันคล้ายกับภาพลวงหรือไม่ ที่รัฐไทยเชื่อว่าคนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องการแบ่งแยกดินแดน คล้ายๆกับทีมองชนเผ่าว่าเป็นประชากรจะไทยหรือไม่ไทยไม่รู้ แต่มีความเชื่อต่อชนเผ่าติดอยู่กับเรื่องของการทำลายป่า การใช้ยาเสพติด ส่วนสิ่งที่มันติดอยู่กับพี่น้องสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ การมองว่าเขาเป็นผู้ที่จะแบ่งแยกดินแดน

ปัญหาเบื้องหลังยอมรับว่ามีกลุ่มบางกลุ่มจริงๆ ที่ต้องการจะแบ่งแยกดินแดน มีกลุ่มบางกลุ่มต้องการใช้ความรุนแรงเพื่อให้เกิดความแตกแยกในสังคมไทยจริงๆ แล้วก็ยังมีกลุ่มบางกลุ่มตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการถูกกระทำจากรัฐ หรือจากชุมชนเอง แล้วก็ยังมีผลกระทบที่เกิดจากการปะทะกันของเครือข่ายของกลุ่มที่ต้องการแบ่งแยกดินแดนกับรัฐที่เป็นฝ่ายขวาทำให้เกิดความรุนแรงขึ้นในภาคใต้

ที่จะเล่าให้ฟังคือประสบการณ์ของการทำงาน 1 ปีในภาคใต้ ในนามของคณะทำงานยุติธรรมเพื่อสันติภาพ ก็เน้นเรื่องเกี่ยวกับงานยุติธรรม กระบวนการเพื่อให้เกิดความยุติธรรม

รูปที่เห็นประกอบตรงนี้ คือรูปของบุคคลสูญหายที่เกิดขึ้นในช่วงปี 2545-2548 รายสุดท้าย ประมาณปี 2548 มีข่าวลือว่ามีคนหายราว 100-200 คน เท่าที่ดูแล้ว ส่วนหนึ่งเป็นเรื่องจริง จำนวนที่เราได้เอกสารไว้ยี่สิบกว่ากรณีนั้น คิดว่าต่ำกว่าข้อเท็จจริง แต่เพราะชาวบ้านไม่ให้ความเชื่อถือ หรือให้ความมั่นใจกับกลไก ก็เลยมีประมาณ 23 ราย หลายส่วนเกิดขึ้นจากการจับกุมคุมขังที่ไม่ชอบ คือการอุ้มเขาไปเฉยๆไว้ที่ไหนสักแห่ง แล้วก็อาจจะทำให้หายไป หรือเอาไปควบคุมอีกทีหนึ่ง จนมันเกิดข่าวลือว่ามีคนหายเป็นร้อย หรือสองร้อยคน

ครอบครัวคนหายในภาคใต้
ปัจจุบันมีการจดบันทึก 23 กรณี ทุกกรณียังไม่มีความคืบหน้าทางคดี

รูปเหล่านี้ คือครอบครัวของคนหายที่เราได้ข้อมูล บางส่วนได้รับความช่วยเหลือแล้ว แต่ในเรื่องของความยุติธรรมไม่ได้หมายถึงว่าคดีไม่ได้รับการปฏิบัติหรือไม่ได้รับการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม เช่น สมมติว่ามีคนหาย ปกติส่วนใหญ่เราก็จะไปแจ้งความ แล้วก็สืบสวนสอบสวนว่าอยู่ที่ไหน แต่กรณีคนหายในภาคใต้ มักจะไม่ถูกดำเนินคดี อันที่หนึ่งคือ ตำรวจมักจะไม่รับแจ้งความ อันที่สอง ถึงแม้จะตั้งแจ้งความไปก็ไม่มีการสืบสวนสอบสวน หรือบางครั้งสืบสวนสอบสวนไปถึงขั้นที่สามารถจะระบุอะไรได้ ก็จะมีการปิดสำนวนไปว่าไม่มีการสังพ้อง มีเพียงเคลเดียว นอกนั้นจะไม่ถึงขั้นอัยการเลย ยกเว้นคดีนายสมชาย

ครอบครัวคนหายยังต้องอยู่ในสภาวะที่ค่อนข้างหวาดกลัว แล้วก็ภาวะทางจิตใจก็จะแตกต่างจากครอบครัวคนเสียชีวิตเพราะเขาไม่ได้รับคำตอบว่า คนที่เขารัก พี่ น้อง หรือว่าลูกชาย หายไปไหน จะยังวนเวียนอยู่กับเรื่องการคิดว่าเขาจะกลับมา หรือเขาจะหายไปไหน หรือเขาจะตาย เป็นภาวะที่ค่อนข้างรุนแรงกว่าครอบครัวอื่นๆ

อีกกรณีหนึ่งที่เราเห็นได้ชัดในเรื่องที่เกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติต่อคนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งการเลือกปฏิบัติในกระบวนการยุติธรรม คือภาพนี้

ภาพเหล่านี้เป็นเหตุการณ์ในกรณีตากใบ ซึ่งเกิดในเดือนตุลาคม 2547 เป็นเวลาสองปีครึ่งแล้ว ปัจจุบันศาลกำลังพิจารณาคดีไตสวนการตาย คือการตายที่เกิดขึ้นสืบเนื่องมาจากอยู่ระหว่างการควบคุมตัวของเจ้าหน้าที่ หรือการกระทำของเจ้าหน้าที่ กระบวนการคือต้องได้สวนว่า ใครเป็นผู้ตาย ตายยังไง และใครเป็นคนทำให้ตาย

คดีนี้ก็เห็นชัดๆ ว่าเป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐ ดุ้ยังไงศาลก็ไม่น่าจะพิจารณา 2-3 ปี มีอีกหลายภาพที่บันทึกไว้ ภาพวิดีโอ ภาพถ่าย ทหารยิงเข้าไปในฝูงชน รูปถ่ายระหว่างการขนย้าย จนกระทั่งเกิดศพ 78 ศพ แต่กระบวนการยุติธรรมล่าช้ามาก สองปีกว่ายังไม่สามารถดำเนินการใดๆ เลย แล้วก็ขั้นสูงสุดที่ได้รับก็คือ แม่ทัพภาคที่ 4 ถูกส่งย้าย แล้วจบแค่นั้น

นี่เป็นชนวนอันหนึ่งที่สำคัญมากๆที่ผู้ก่อการในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สามารถจะชุด ค่อยประเด็นที่เกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติที่เกิดตลอดระยะเวลาที่เขายู่ในประเทศไทย และเอามาใช้เป็นชนวนในการปลุกระดมผู้คนมากมายในขณะที่ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายรัฐ ฝ่าย นักวิชาการ ฝ่ายที่ทำงานด้านภาคใต้ จะชี้กรณีนี้ว่า ถ้ายังไม่สามารถแก้ปัญหากรณีตากใบ ก่อนได้ ปัญหาภาคใต้ก็จะอยู่อย่างนี้ เพราะว่ามันจะเป็นชนวนให้พุดอะไรก็ถูกไปหมด ดังนั้นเรื่องเก่าๆ อย่างเรื่องกระสุนนัดเดียว ซึ่งมันเป็นอดีตไปแล้ว เด็กวัยสิบกว่าๆ หรือยี่สิบ อาจจะไม่มี การปลุกฝังมาอีกแล้วในบางชุมชนก็ถูกจับเอามารื้อฟื้นกลายเป็นประเด็นเหมือน ดอกเห็ด คือใครพุดที่ไหนก็ใช่ไปหมด ก็เกิดการปลุกระดมกันมากมาย จนกระทั่งตอนนี้ วิธีการก็ต้องจับกุมคุมขัง แล้วก็เจ้าหน้าที่รัฐเองก็ยิ่งหามาตรการในการควบคุมการก่อ เหตุร้ายวันไม่ได้ การฆ่าร้ายวันก็ยังไม่ได้

หลุมฝังศพไร้ญาติ

มูลนิธิห่มเด็กเชียงใหม่ จังหวัดปัตตานี

ภาพนี้เป็นกรณีต่อเนื่องจากคนหาย เป็นมูลนิธิห่มเด็กเชียงใหม่ ในจังหวัดปัตตานี เป็นมูลนิธิ จีน ภาพที่เห็นนี้เป็นหลุมฝังศพไร้ญาติที่เกิดขึ้นในปี 2547 แล้วก็ต่อเนื่องมา 2548 และ 2549 เขารายงานว่ามีประมาณ 300 ศพต่อปี

ภาพหลุมฝังศพไร้ญาติที่เห็นมีการเอาศพออกไปแล้วใส่เข้ามาใหม่จากการล้างป่าช้า นี่เป็น ป่าช้าจีนที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปี 2547 เท่านั้น เท่ากับว่ามีศพไร้ญาติเกิดขึ้นสูงมาก ซึ่งมันก็ สอดคล้องกับที่ชาวบ้านพูดว่า มีคนของเขาหาย มีคนของเขาตายเยอะมาก แต่พอไปสืบค้น และพบ ต้องการจะพิสูจน์ ก็คือการเอาศพขึ้นมาชันสูตรเทียบเคียงกับ DNA ของญาติ ก็มีการบล็อคไม่ให้พิสูจน์ คือไม่อยากให้รู้ว่าเป็นใคร แล้วชาวที่ออกมาว่า เป็นศพของแรงงาน ข้ามชาติ เป็นแรงงานเขมรบ้าง พม่าบ้าง ชาวที่ออกไปก็ยิ่งทำให้เกิดความปั่นป่วนในพื้นที่

เข้าไปใหญ่ เพราะมีกระแสจากต่างประเทศด้วย เพราะครั้งหนึ่งสุนเซ็น (นายกรัฐมนตรี เขมร) ก็เคยออกมาพูดว่า "อ้าว แล้วทำไมปล่อยให้แรงงานข้ามชาติตายไปเยอะแยะ หนึ่งปี สามร้อยกว่าศพในจังหวัดเดียว" ส่วนข้อเท็จจริงก็ยังไม่สามารถเปิดเผยได้ เพราะว่าตำรวจ ก็ค่อนข้างบล็อคข้อมูลไม่ให้แพร่พรายมาจากมูลนิธิเลย

สรุปคือ หลากๆ อย่างประกอบกันทำให้เราเชื่อว่า ในพื้นที่นี้มีอะไรที่นอกกฎหมายค่อนข้าง เยอะ แล้วเป็นประเด็นปัญหา ส่วนหนึ่งที่เกิดขึ้น เจ้าหน้าที่รัฐทำไปได้ด้วย เพราะกฎหมาย มันไม่ได้บังคับใช้ในพื้นที่ เป็นบ้านป่าเมืองเถื่อน แล้วบุคคลที่เขาอ้างถึงจะเป็นแรงงาน ข้ามชาติและชาวมุสลิมที่คิดและต้องการแบ่งแยกดินแดน คุณค่าของชีวิตมันก็น้อย เหลือเกิน ก็มีความพยายามที่จะลงไปตรวจพิสูจน์เทียบเคียงกับญาติของคนหายแล้วก็ พิสูจน์ว่าญาติของเขาอยู่ที่นั่นจริงหรือไม่ ยิ่งไงแต่ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จ